

TARGETING LIFESTYLE BEHAVIORS
AIMING TO PREVENT TYPE 2
DIABETES AMONG VULNERABLE
FAMILIES WITH PRIMARY
SCHOOLCHILDREN
DEVELOPING A MULTILEVEL INTERVENTION

Vicky Van Stappen

Thesis submitted to fulfill the requirement
for the degree of Doctor in Health Sciences

INTRODUCTIE

Gegevens omtrent diabetes type 2

- In 2019 werd bij 59 miljoen Europese volwassenen diabetes vastgesteld, in 90% gaat het over diabetes type 2.
- Vroeger kwam de ziekte alleen voor bij ouderen, tegenwoordig komt het steeds vaker voor bij jongere mensen.
- Diabetes type 2 heeft een grote negatieve impact op de volksgezondheid en gaat gepaard met een financiële last voor de samenleving.

Belang van een gezonde leefstijl

Voldoende lichaamsbeweging, gezond eetgedrag en het beperken van zittend gedrag zijn belangrijke aspecten in de preventie van diabetes type 2.

Een groot aantal volwassenen en kinderen voldoet niet aan de aanbevelingen met betrekking tot deze gedragingen.

Onder kwetsbare bevolkingsgroepen zijn de cijfers nog zorgwekkender.

Leefstijlinterventies ter preventie van diabetes type 2

Leefstijlinterventies gericht op gezinnen (ouders en kinderen) zijn nodig om de toename van diabetes type 2 tegen te gaan.

Multilevel interventies. Er zijn interventies nodig die inspelen om meerdere niveaus die leefstijlgedragingen beïnvloeden: het individueel, interpersoonlijk, organisatorisch en beleidsniveau.

Om gezondheidsongelijkheden te verminderen, is het van belang om effectieve **universele interventies** te ontwikkelen - gericht op de algemene bevolking - met extra aandacht voor **kwetsbare groepen**.

Doel van doctoraatsthesis:

Ontwikkelen, implementeren en evalueren van een leefstijlinterventie gericht op kwetsbare gezinnen. Dit door fysieke activiteit, zittend gedrag en eetgedrag aan te pakken.

EIGEN ONDERZOEK

Kadert binnen het grootschalige Europese Feel4Diabetes-project

- Uitgevoerd in zes Europese landen: België, Finland, Griekenland, Spanje, Hongarije en Bulgarije.
- Doelgroep: gezinnen met lagere schoolkinderen, wonend binnen lage socio-economische buurten

Hoofdstuk 1

- **Doel:** beschrijven van zelf-gerapporteerde leefstijlgedragingen bij kwetsbare gezinnen overheen zes Europese landen en specifiek per land.
- **Resultaten:** (1) een hoog percentage van zowel kinderen als ouders behalen niet de richtlijnen met betrekking tot fysieke activiteit, zittend gedrag en eetgedrag, (2) er zijn duidelijke verschillen tussen de deelnemende landen.

Hoofdstuk 2

- **Doel:** in kaart brengen van drempels voor leefstijlgedragingen bij jonge gezinnen met een verhoogd risico op diabetes type 2. Dit gebeurde aan de hand van focusgroepen met ouders, leerkrachten en gezondheidswerkers.

- **Resultaten:** (1) de door ouders gerapporteerde drempels situeren zich op het individueel, interpersoonlijk, organisatorisch en beleidsniveau, (2) naast algemene drempels werden ook land specifieke drempels gerapporteerd door ouders, (3) de meeste drempels gerapporteerd door ouders werden ook gerapporteerd door leerkrachten en lokale gemeenschapswerkers, (4) leerkrachten en lokale gemeenschapswerkers gaven nog extra drempels aan die niet gerapporteerd werden door ouders.

Hoofdstuk 3

Ontwikkelen en implementeren van de Feel4Diabetes-interventie.

- Multilevel interventie met implementatie in verschillende settings: school, buurt en gezin

- Focus op meer water drinken, meer fruit en groenten innemen, meer ontbijten, meer lichaamsbeweging en het verminderen en onderbreken van zittend gedrag.
- Extra aandacht voor gezinnen met een verhoogd risico, geselecteerd door middel van de FINDRISC-vragenlijst.
- Gebruik makend van gestandaardiseerde protocollen en procedures met land specifieke aanpassingen aan de lokale behoeften en contextuele omstandigheden.
- Uitgevoerd gedurende twee schooljaren (september 2016 tot april 2017 en september 2017 tot april 2018).

Hoofdstuk 4

Evaluëren van de Feel4Diabetes-interventie.

- **Doel studie 1:** evalueren van de effectiviteit van de 2-jarige interventie op zelf-gerapporteerde leefstijlgedragingen in kwetsbare gezinnen.

- **Resultaten studie 1:** slechts een beperkt aantal significante interventie-effecten op leefstijlgedragingen bij zowel ouders als kinderen. Duidelijke verschillen tussen de Europese landen.

- **Doel studie 2:** evalueren van de effectiviteit van de interventie op 24 uur gedragingen na het eerste interventiejaar in de Belgische sample.

- **Resultaten studie 2:** geen significante interventie-effecten.

- **Doel studie 3:** evalueren van de effectiviteit van de interventie na het eerste interventiejaar op ouderschap gerelateerde factoren met betrekking tot leefstijlgedragingen bij Belgische kinderen.

- **Resultaten studie 3:** een beperkt aantal significante interventie-effecten op ouderschap gerelateerde factoren. De gehanteerde benadering (live benadering, met geïntegreerde discussie) werd positief geëvalueerd door de ouders.

Aanbevelingen voor toekomstig onderzoek

- Volgen van **een proportioneel universele benadering:** interventies gericht op de algemene bevolking met een speciale focus op kwetsbare groepen.
- **Multilevel en multisetting interventies** worden aanbevolen wanneer voldoende tijd en middelen beschikbaar zijn.
- Blijven **richten op kwetsbare groepen** ondanks de uitdagingen rond rekruteren en behouden van deze groepen binnen leefstijlinterventies.
- **Betrekken van het hele gezin**, wat kan leiden tot een grotere impact op het bevolkingsniveau.
- **Participatief onderzoek** om de interventie beter af te stemmen op de specifieke noden en behoeften van kwetsbare gezinnen.

- **Meer inspanningen zijn nodig om succesvolle beleidsinitiatieven** - bij voorkeur verplichte regelgeving - **te integreren** om diabetes type 2 onder de algemene en kwetsbare bevolking te voorkomen.

Informatieve gegevens

Promotoren en leden begeleidingscommissie

Prof. Dr. Greet Cardon (promotor, UGent), Prof. Dr. Ilse De Bourdeaudhuij (co-promotor, UGent), Prof. Dr. Marieke De Craemer (begeleidingscommissie, UGent), Dr. Ruben Brondeel (begeleidingscommissie, UGent).

Leden examencommissie

Prof. Dr. Patrick Calders (UGent), Prof. Dr. Maïté Verloigne (UGent), Prod. Dr. Els Clays (UGent), Prof. Dr. Jan Seghers (KU Leuven), Prof. Dr. Taetske Altenburg (Amsterdam UMC, Nederland), Dr. Inge Everaert (UGent).

Financiering doctoraat

Gefinancierd door het onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 van de Europese Unie.

Curriculum vitae

Vicky Van Stappen studeerde in 2013 af binnen de masteropleiding Bewegings- en Sportwetenschappen. Vanaf 2015 startte haar doctoraatsopleiding binnen de onderzoeksgroep Fysieke Activiteit en Gezondheid. Tijdens haar doctoraat presenteerde ze haar werk op verschillende nationale en internationale congressen.